

Dr hab. Dorota Zawadzka
Instytut Nauk Leśnych
Uniwersytet Łódzki
Filia w Tomaszowie Mazowieckim
ul. Konstytucji 3 Maja 65/67
97-200 Tomaszów Mazowiecki

Tomaszów Maz., 8.10.2019 r.

Ocena osiągnięcia naukowego, dorobku naukowego, aktywności dydaktycznej i organizacyjnej dr inż. Jakuba Benedykta Gryza

Ocena została wykonana na podstawie decyzji Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów z dnia 2 września 2019 r., powołującej mnie na recenzenta komisji habilitacyjnej na podstawie zlecenia z Instytutu Badawczego Leśnictwa na podstawie przesłanych dokumentów: autoreferatu, wykazu opublikowanych prac naukowych, informacji o dorobku naukowym, dydaktycznym i organizacyjnym Kandydata.

Sylwetka naukowa Habilitanta

Dr inż. Jakub Benedykt Gryz w 2003 r. ukończył studia magisterskie na Wydziale Rolnictwa i Biologii SGGW w Warszawie, broniąc pracę magisterską pt.: „Ekologia populacji jastrzębia *Accipiter gentilis* (Linnaeus, 1758) w Lasach Rogowskich”. W 2010 r. Habilitant uzyskał stopień doktora nauk leśnych w zakresie leśnictwa broniąc na Wydziale Leśnym SGGW rozprawę pt.: „Środowiskowe uwarunkowania składu pokarmu i parametrów rozrodu puszczyka *Strix aluco* Linnaeus, 1758”. Promotorem obydwu prac był prof. dr hab. Jacek Goszczyński. Po ukończeniu studiów magisterskich dr inż. Jakub Benedykt Gryz był słuchaczem Dziennego Studium Doktoranckiego na Wydziale Leśnym SGGW. W latach 2007-2009 pracował jako asystent w Zakładzie Ekologii Lasu i Łowiectwa IBL. Od stycznia 2010 r. do chwili obecnej jest adiunktem w Zakładzie Ekologii Lasu IBL.

Ocena osiągnięcia naukowego

Zgłoszone do oceny osiągnięcie naukowe dr inż. Jakuba Benedykta Gryza pt.: „Funkcjonowanie populacji drapieżnych ptaków w zmieniającym się środowisku” stanowi cykl pięciu publikacji w języku angielskim, opublikowanych w latach 2018-2019. Łączny

impact factor czasopism, w których zostały opublikowane te prace wyniósł 3,744, a łączna liczba punktów MNiSW - 103.

W skład osiągnięcia wchodzi następujące publikacje:

1. **Gryz J.**, Krauze-Gryz D. 2018. Density dynamics, diet composition and productivity of sparrowhawk *Accipiter nisus* L. population in central Poland. Forest Research Papers 79(3): 245-251; **13 pkt.**
2. **Gryz J.**, Krauze-Gryz D. 2019. Indirect influence of African swine fever outbreak on the Raven (*Corvus corax*) population. Animals 9(2), 41; <https://doi.org/10.3390>, **IF = 1,654**, czasopismo nie znajdowało się na listach MNiSW opublikowanych 26.01.2017 roku, szacowana liczba na podstawie IF: **30 pkt.**
3. **Gryz J.**, Krauze-Gryz D. 2019. Pigeon and poultry breeders, friends or enemies of northern goshawk *Accipiter gentilis*? A long term study of the population in central Poland. Animals, 9(4), **IF = 1,654** czasopismo nie znajdowało się na listach MNiSW opublikowanych 26.01.2017 roku, szacowana liczba na podstawie IF: **30 pkt.**
4. **Gryz J.**, Krauze-Gryz D. 2019. Common buzzard *Buteo buteo* population in a changing environment, central Poland as a case study. Diversity 11(3), 11; <https://doi.org/10.3390/d11030035> czasopismo nie znajdowało się listach MNiSW opublikowanych 26.01.2017, od czerwca 2019 jest indeksowane przez Web of Science, szacowana liczba **15 pkt.**
5. **Gryz J.**, Chojnacka-Ożga L., Krauze-Gryz D. 2019. Long-term stability of tawny owl (*Strix aluco*) population despite varying environmental conditions – a case study from central Poland. Polish Journal of Ecology 67: w druku, doi10.3161/15052249PJE2019.67.1.006 **IF = 0,436; 15 pkt.**

Wszystkie publikacje są pracami współautorskimi, w których Habilitant jest pierwszym autorem, a jego udział wynosi nie mniej niż 70%. Trzy z pięciu publikacji są opublikowane w czasopismach indeksowanych w bazie Web of Science.

Habilitant przedstawił osobne prace poświęcone ptakom drapieżnym, pod względem systematycznym należącymi do trzech rzędów: szponiastych, sów i wróblowych. Głównym tematem osiągnięcia są badania populacji pięciu gatunków ptaków: krogulca, kruka, jastrzębia, myszołowa i puszczyka prowadzone na terenie Leśnego Zakładu Doświadczalnego SGGW (LZD) w okolicach Rogowa, w latach 2011-2018. Uzyskane wyniki Autor zestawiał i porównał z wcześniejszymi badaniami wybranych gatunków dziennych ptaków drapieżnych

prowadzonymi na tym terenie od 1978 r. przez prof. dr hab. Jacka Goszczyńskiego. W długim okresie czasu uległo zmianie zarówno nastawienie społeczne do ptaków drapieżnych oraz kruka, jak i warunki środowiskowe, oceniane w ujęciu globalnym oraz lokalnym (zmiany klimatyczne, restrukturyzacja rolnictwa, wielofunkcyjna gospodarka leśna). W trakcie prezentowanych badań, oprócz inwentaryzacji wybranych gatunków drapieżników, analizowano również czynniki środowiskowe mające potencjalny wpływ na badane populacje. Monitorowano: dostępność głównych gatunków ofiar, warunki meteorologiczne zimą, obfitość owocowania dębów, zmiany zachodzące w drzewostanach. Oszacowano również liczebność kun oraz eksperymentalnie zwiększono dostępność miejsc gniazdowych dla puszczyka. Na podstawie długich serii danych o trendach liczebności ptaków drapieżnych oraz o środowisku ich życia, podjęto próbę wyjaśnienia przyczyn obserwowanych zmian.

Pierwszy artykuł z prezentowanego cyklu dotyczy zagęszczenia, produktywności i składu pokarmu krogulca. Pomiędzy latami 2001-2003 a 2011-2017 u drapieżnika tego nastąpił wzrost liczebności o ok. 26%. Równoległe zaobserwowano spadek antropofobności tego gatunku. Zagęszczenia populacji i sukces lęgowy oraz produkcja młodych krogulca w Lasach Rogowskich należały do wysokich. Druga praca dokumentuje zmiany zagęszczenia i liczebności kruka przed i po pojawieniu się na terenie badań wirusa ASF, co doprowadziło do silnego zmniejszenia dostępności padliny zwierząt hodowlanych na skutek wdrożenia skuteczniejszej profilaktyki weterynaryjnej. Spadek podaży padliny w środowisku, stanowiącej ważne źródło pożywienia kruka, według Autorów wpłynął na obniżenie liczebności par lęgowych kruka z 12,5 do 7,5 par/100 km², czyli aż o 45%. Pomimo spadku liczebności i zmian składu pożywienia, sukces lęgowy i produkcja młodych u kruka w obydwu okresach badań nie uległy istotnej zmianie. Autorzy uważają, że powszechna dostępność nielegalnie wyrzucanej padliny przed rokiem 2014, w którym pojawił się wirus ASF, była przyczyną wcześniejszego wzrostu liczebności kruka na badanym terenie.

Trzeci z cyklu prezentowanych artykułów dotyczy jastrzębia. Gatunek ten w latach 80. XX w. miał na terenie badań bardzo wysokie zagęszczenie. Monitoring z lat 2011-2017 udokumentował silny, blisko 50% spadek liczebności jastrzębia w stosunku do poprzednich badań. Wykazano też zmiany dostępności głównych grup ofiar (głębie domowe i drób). Nastąpił spadek liczby gospodarstw hodujących te gatunki o ok. 33%. Według autorów główną przyczyną spadku liczebności jastrzębia w Lasach Rogowskich było ograniczenie dostępności pokarmu antropogenicznego. Udział drobiu w składzie pokarmu jastrzębia spadł z 10% w latach 80. XX w. do 3,3% w ostatnim czasie. Spadek liczebności jastrzębia w

Lasach Rogowskich nastąpił pomimo znacznego ograniczenia prześladowania tego gatunku przez ludzi. Kolejnym badanym przez Habilitanta gatunkiem drapieżnika był myszołów, który w przeciwieństwie do jastrzębia wykazywał silny wzrost liczebności na przestrzeni ostatnich 40 lat. Populacja tego gatunku zwiększyła się w tym okresie ponad dwukrotnie. Liczebność myszołowa w Lasach Rogowskich była ujemnie skorelowana z liczebnością jastrzębia, który wykazuje drapieżnictwo w stosunku do tego ostatniego, poza tym częściowo konkuruje z nim o pokarm. Udział ptaków w ogólnej skonsumowanej przez myszołowy biomasy wynosił 60% w tym ponad 18% stanowiły gołębie domowe i drób stanowiące podstawę pokarmu jastrzębia w Lasach Rogowskich. Chociaż w pożywieniu myszołowa dominowały drobne gryzonie, zmienił się skład gatunkowy chwytanych przez niego ofiar na skutek spadku liczebności norników w środowisku. Produkcja młodych u myszołowa w kolejnych sezonach była zależna od dostępności gryzoni. Aktualne zagęszczenie myszołowa na terenie badań jest wysokie w porównaniu z innymi rejonami Polski i Europy. Na badanej powierzchni wzrost liczebności rozpoczął się w latach 90. i trwa do chwili obecnej. W ostatnich latach na powierzchni badawczej gniazdowało maksymalnie 39 par myszołowa i tylko 7 par jastrzębia. Na wzrost liczebności myszołowa na terenie badań miały także wpływ ograniczenie prześladowania przez ludzi oraz wzrost dostępności miejsc gniazdowych na skutek starzenia się drzewostanów. Ostatnia praca z przedstawionego cyklu poświęcona jest 15-letniej dynamice liczebności puszczyka w Lasach Rogowskich, analizowanej w kontekście zmian klimatycznych i środowiskowych, wpływających na dostępność zasobów pokarmowych. Wywieszenie 47 bud lęgowych nie wpłynęło na wzrost liczebności gatunku, co sugeruje, że dostępność miejsc lęgowych nie była czynnikiem ograniczającym badaną populację. Przez cały okres badań liczebność puszczyka była stabilna i wynosiła 26-29 par lęgowych. Wykazano, że w latach wzrostu liczebności gryzoni po roku nasiennym dębu puszczyki wyprowadzały więcej młodych.

W badaniach wchodzących w skład osiągnięcia Habilitant podjął nie cieszącą się specjalnym zainteresowaniem w naukach leśnych, a bardzo ciekawą problematykę ekologii populacji ptaków drapieżnych. Badania przeprowadzone zostały w warunkach niewielkich kompleksów leśnych w środkowej Polsce. Powierzchnia badawcza to obszar o niewielkiej lesistości i znacznych przekształceniach środowiskowych oraz silnym wpływie antropopresji, na co zwracają uwagę sami autorzy. Przeprowadzone badania wymagają bardzo dużego nakładu prac terenowych, i to prowadzonych w okresie wieloletnim. Niemal wszystkie artykuły wchodzące w skład osiągnięcia zostały opublikowane w ciągu jednego roku, co

również jest imponującym osiągnięciem naukowym. Kompleksowe, długookresowe badania Habilitanta, obejmujące ocenę liczebności, rozmieszczenia parametrów rozrodu, składu pokarmu i dostępności ofiar, przy uwzględnieniu wcześniejszych badań prof. Jacka Goszczyńskiego, oprócz badań dedykowanych konkretnym gatunkom, pozwalają na wykonanie pogłębionych analiz wzajemnych zależności międzygatunkowych, i w mojej ocenie takiej analizy w osiągnięciu Habilitanta zabrakło. Tylko częściowo znajduje się ona w pracy o myszołowie i dotyczy relacji pomiędzy jastrzębiem i myszołowem. Jastrząb, jako drapieżnik szczytowy, w różnych aspektach może wpływać także na pozostałe badane gatunki ptaków, pomiędzy którymi dochodzi do różnego typu interakcji. W prezentowanym cyklu prac Habilitant słusznie wskazuje, że krogulec jest gatunkiem, który wykazuje wzrost liczebności niemal w całym zasięgu w ostatnich dekadach. Dobrze zostały wyjaśnione lokalne przyczyny spadku liczebności kruka, oraz jastrzębia. W przypadku myszołowa zabrakło informacji, że gatunek ten wykazuje w ostatnim czasie niewielki spadek liczebności w Unii Europejskiej i lokalnie w Polsce. Trend populacji w Lasach Rogowskich jest odmienny, i nieco zaskakujące wydaje się wystąpienie tak silnych zależności pomiędzy jastrzębiem i myszołowem, jak opisane przez Habilitanta. Na tle gatunków dziennych puszczyk wydaje się najbardziej odpornym gatunkiem na zmiany środowiskowe i klimatyczne. Interesujący jest udokumentowany w Lasach Rogowskich brak zależności pomiędzy wywieszeniem budek lęgowych, a zagęszczeniem puszczyka. Na uwagę zasługuje wskazana przez Habilitanta pozytywna rola modrzewia jako drzewa gniazdowego myszołowa, gdyż najczęściej za odpowiedni gatunek do budowania gniazd uważana jest sosna. Generalnie, w prezentowanych publikacjach Habilitant udokumentował wyraźny wpływ czynników antropogenicznych na populacje dziennych ptaków szponiastych i kruka i brak takiego wpływu w przypadku puszczyka. Pomimo drobnych zastrzeżeń dotyczących zakresu interpretacji prezentowanych wyników, stwierdzam, że przedstawione mi do oceny osiągnięcie ma wysoką wartość naukową i przyczynia się do rozwoju wiedzy dotyczącej ekologii ptaków drapieżnych, a co za tym idzie stanowi znaczący wkład Habilitanta w rozwój dyscypliny leśnictwo.

Ocena aktywności naukowej

Dr inż. Jakub Benedykt Gryz jest autorem lub współautorem 21 publikacji naukowych z bazy Journal Citation Reports, 3 rozdziałów w monografiach, oraz 37 artykułów spoza bazy JCR. Ponadto jest autorem lub współautorem 9 dokumentacji lub opracowań niepublikowanych. Łączny Impact Factor Habilitanta wynosi 24,904, a indeks Hirscha 8.

Łączna liczba cytowań Jakuba Benedykta Gryza według bazy Web of Science wynosi 145, w tym 110 bez autocytoowań. Habilitant jest autorem lub współautorem łącznie 66 publikacji naukowych o sumarycznej wartości 797 punktów MNiSW.

Dr inż. Jakub Benedykt Gryz był aktywnym wykonawcą lub kierownikiem 2 grantów naukowych oraz 5 projektów realizowanych na zlecenie Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych. 6 projektów w ramach działalności statutowych Instytutu Badawczego Leśnictwa oraz 3 grantów wewnętrznych SGGW. Realizował projekt z Funduszy Norweskich, uczestniczył w badawczym projekcie społecznym na terenie Warszawy. Aktywność naukowa Habilitanta została doceniona przyznaniem aż 7 nagród dyrektora IBL za wyróżniające się publikacje naukowe w latach 2010-2019. Wyniki swoich badań dr inż. Jakub Benedykt Gryz prezentował na 30 konferencjach naukowych w kraju i zagranicą. Ponadto, był członkiem komitetu organizacyjnego dwóch konferencji krajowych. Należy do jednej krajowej i trzech międzynarodowych organizacji naukowych lub stowarzyszeń.

Zainteresowania naukowe Habilitanta oprócz ekologii ptaków drapieżnych i sów obejmują także inne zagadnienia. Należą do nich badania nad wpływem psów i kotów na populacje zwierząt dziko żyjących. Problem ten, mający olbrzymie znaczenia dla ochrony wielu gatunków kręgowców, jest dotychczas bardzo słabo rozpoznany. Habilitant jest współautorem publikacji dotyczących relacji pomiędzy psami i kotami oraz lisami, z których wynika, że psy są dominantami wobec gatunków drapieżnych. Badał także, przy zastosowaniu różnych metod, skład pokarmu polujących poza obejściami psów i kotów, co pozwoliło na udokumentowanie ich dużego wpływu na drobne kręgowce. Osobnym zagadnieniem badawczym, którym zajmuje się Habilitant, jest ocena zagęszczenia lisów na terenach antropogenicznych i w lasach naturalnych. Kolejne studiowane zagadnienie dotyczy ekologii i składu pokarmu puszczyka w gradiencie lesistości, realizowane w Warszawie, Lasach Rogowskich i Puszczy Kampinoskiej. We współpracy z innymi naukowcami dr inż. Jakub Benedykt Gryz badał występowanie drobnych ssaków na podstawie analizy wypluwek sów w centralnej i północno-wschodniej Polsce. Kolejnymi tematami prac naukowych Habilitanta jest ekologia wiewiórki pospolitej oraz badania nietoperzy. Dr inż. Jakub Benedykt Gryz jest członkiem międzynarodowego zespołu badającego jeleniowate przy zastosowaniu telemetrii. W skład jego zainteresowań badawczych wchodzi także wpływ dróg na zwierzęta kręgowce oraz występowanie owadów w wyplawkach i gniazdach ptaków. Rozległe zainteresowania i osiągnięcia naukowe Habilitanta oceniam bardzo wysoko.

Ocena aktywności dydaktycznej i organizacyjnej

Aktywność dydaktyczną dr inż. Jakub Benedykt Gryz realizował w szerokim zakresie podczas studiów doktoranckich na SGGW, przeprowadzając ponad 500 godzin dydaktycznych zajęć dla studentów kilku wydziałów, oraz w 2013 r. jako pracownik dydaktyczny Samodzielnego Zakładu Zoologii Leśnej i Łowiectwa WL SGGW. Był recenzentem 4 prac dyplomowych. Oprowadzał wycieczki po ogrodzie Botanicznym PAN w Warszawie oraz w ramach praktyk w czasie studiów uczył biologii w liceum. Wystąpił w kilku audycjach radiowych i telewizyjnych. Brał udział w szkoleniach i warsztatach edukacyjnych na terenie Warszawy. Był członkiem kilku zespołów eksperckich i współautorem 3 ekspertyz. Sprawował opiekę nad 6 pracami dyplomowymi na SGGW. Jest promotorem pomocniczym w jednym przewodzie doktorskim. Wykonał 10 recenzji publikacji naukowych. Pozytywnie oceniam osiągnięcia Habilitanta w zakresie aktywności dydaktycznej i organizacyjnej.

Podsumowanie

Przedstawione do oceny osiągnięcia naukowe oraz pozostały dorobek naukowy są dowodem szerokich zainteresowań badawczych dr inż. Jakuba Benedykta Gryza, jego pracowitości oraz skuteczności w publikowaniu wyników badań naukowych. Świadczy o tym bardzo wysoki sumaryczny Impact Factor publikacji (niemal 25). Dokumentują to także liczne nagrody przyznane przez dyrektora IBL za publikacje naukowe. Szereg artykułów wieloautorskich o zróżnicowanej tematyce wskazuje na umiejętność nawiązania i prowadzenia współpracy naukowej, a udział w licznych projektach naukowych jest dowodem na umiejętność zdobywania środków na badania. Publikacje Habilitanta wnoszą istotny wkład w rozwój nauki w dziedzinie nauk leśnych. Pozostałe dokonania dotyczące działalności organizacyjno-dydaktycznej zasługują na ocenę pozytywną.

Konkluzja

Po zapoznaniu się z przedstawionym do oceny osiągnięciem naukowym dr inż. Jakuba Benedykta Gryza pt.: „Funkcjonowanie populacji drapieżnych ptaków w zmieniającym się środowisku”, jego dorobkiem naukowym niewchodzącym w skład osiągnięcia oraz

dokonaniami organizacyjnymi i dydaktycznymi, stwierdzam, że wyczerpują one warunki określone w ustawie o stopniach i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki z dnia 14 marca 2003 r. (Dz. U. Nr 65/03 poz. 595) oraz Rozporządzenia MNiSW z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego. W związku z powyższym wnioskuję do Rady Naukowej Instytutu Badawczego Leśnictwa o nadanie dr inż. Jakubowi Benedyktowi Gryzowi stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk leśnych, w dyscyplinie leśnictwo.

Dorota Zawadzka